

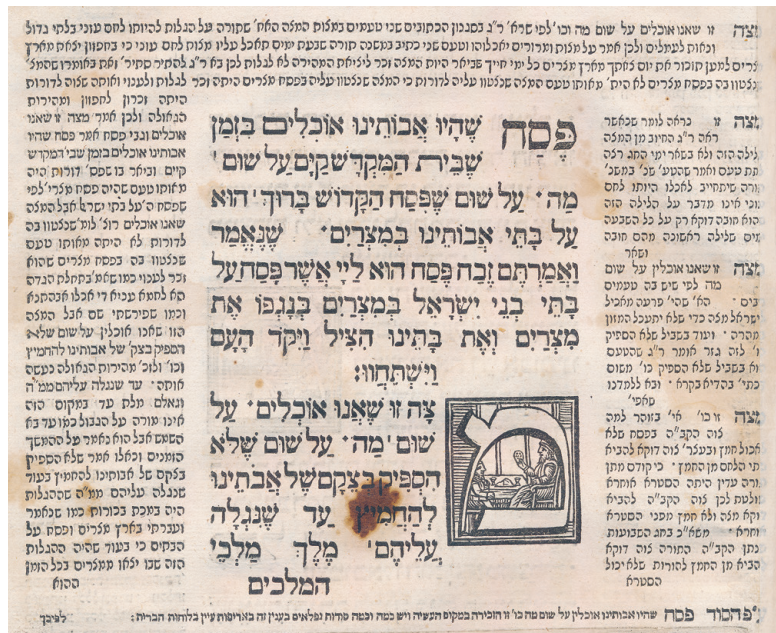
Mi köze a világ legtöbbször kiadott könyvének egy magyar tipográfushoz, avagy miért fogalom a könyvészetben az „amszterdami betű”?

Toronyi Zsuzsanna

AZ AMSZTERDAMI HAGGADA KULTURÁLIS KAPCSOLATAI

Az Amszterdami Haggada 1712-es kiadásának címlapja Mózes és Áron alakjával, felül az égő csipkebokor (2Mózes 3:2-5) jelenete, Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár, XIX-69

Széderesti vacsora ábrázolása az Amszterdami Haggadában. Az illusztráció Mattheaus Merian 1625–1630 körül készített *Icones Biblicae* metszetsorozatának Utolsó vacsorát ábrázoló képének adaptációja. A kép fölötti szöveg Misztótfalusi Kis Miklós betűivel készült
 © Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár

A Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár közelmúltban megnyitott, zsidó ünnepekkel foglalkozó kiállításán látható egy olyan tárgy, amely szinte egymaga képes felidézni a zsidó közösség történetét, sokféle kapcsolatrendszerének alakulását. A tárgy egy könyv, amely már önmagában is szimbolikus, hiszen az alapvetően szövegközpontú, a szakrális szövegek folyamatos újraértelmezésén alapuló kultúra bemutatásában kiemelt szerepet kell kapniuk a könyveknek, esetünkben a héber betűkkel írt, nyomtatott, eredetileg rituális célra szánt köteteknek. A kiállított és itt tárgyalt könyv az úgynevezett Amszterdami Haggada.¹

Haggada

Pészah nyolcnapos ünnepét az első két napon megtartott széderesték vezetik be, ennek során meghatározott rendben kell elfogyasztani olyan rituális ételeket, melyek az egyiptomi szolgaságra és a szabadulásra emlékeztetnek. Az est szertartáskönyve a Haggada, melyben a történelmi események leírása mellett szerepelnek az elmondandó imák, énekek és egyéb kapcsolódó történetek is. A haggada szó szerint elbeszélést jelent, s arra a bibliai parancsra utal, amely a zsidó nép kötelességévé teszi a kivonulás

történetének továbbörökítését generációról generációra. Írásba foglalása, szerkesztése ugyanarra az időszakra tehető, amikor a judaizmus többi, korábban csak szóban továbbörökített hagyományát is lejegyezték, az időszámításunk szerinti 3–6. század közötti időszakra. A kivonulás történetének továbbörökítése, megértése bibliai parancs, melyet Mózes 2. könyvében olvasunk: „És add tudtára a te fiadnak azon a napon, mondván: Ez a miatt van, a mit az Úr cselekedett velem, mikor kijövék Égyiptomból.” (Exodus 13:8, Károli Gáspár fordításában). A megértést segíti a Haggada „pedagógiai módszertana”: a szövegben szerepel négy fiú, a bölcs, a rossz, az együgyű és aki még kérdezni sem tud. A vacsorával egybekötött családi szertartás során a családfőnek, a szédert vezetőnek úgy kell elmondania a történetet, hogy még a legkisebb, aki kérdezni sem tud, az is megértse és a bölcs is találjon benne érdekes tartalmat. A nyomtatott Haggadákban a megértést a dramaturgia mellett segítik az eredeti héber szöveg mellett található beszélt nyelvi fordítások, és feltehetően ez az oka annak is, hogy a szöveget gyakran kísérik illusztrációk. A képeken megjelenő tartalom vizuális kommentárként értelmezhető, mely a zsidó nép szabadulásának bibliai történetét aktualizálja minden korszakban.

Nyomtatott Haggadák

A Haggada a legtöbb kiadásban megjelent könyv a világon. Az első ismert nyomtatott Haggada 1480-ban, Guadalajarában készült, 12 évvel a hispániai zsidók kiűzése előtt. Egyetlen teljes példánya maradt fenn, melyet ma a National Library of Israel őriz. Az első illusztrált Haggadát 1526-ban nyomtatták Prágában, fametszettel készült képekkel. A későbbi Haggada-kiadásokra is meghatározó hatással volt az elsőként 1609-ben kiadott Velencei Haggada. A Velencei Haggada a héber szöveg fordításával együtt jelent meg, a velencei zsidó közösségek igényeinek megfelelően judeo-italiai, judeo-spanyol és judendeutsch, azaz későbbi elnevezésével jiddis fordítással. A Haggada minden oldala fametszettekkel illusztrált, a szöveget két oszlopon nyugvó oromzat keretezi és minden oldal alján van egy szöveget kísérő kép. Ezek egy része vizuálisan már ismert volt a középkori illuminált kódexekből, de több olyan részlet is van, melyek itt tűntek fel először. Sajnos a Velencei Haggada illusztrátora nem ismert, de a képek tartalma alapján tanult, a zsidó szöveges hagyományban tájékozott művész lehetett, aki több olyan részletet is ábrázolt, mely csak a rabbinikus irodalomban való jártasság alapján lehetséges.

A 18. században dél-német területen készített ön szédertál öblében az Amszterdami Haggadában megjelent széderjelenet vésett változatával, Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár, 64.836

© Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár. Fotó: Ritter Doron

Az Amszterdami Haggada 1695

Az első, rézmetszetekkel díszített Haggada-kiadás az Amszterdami Haggada, mely először 1695-ben jelent meg.² Az Amszterdami Haggada fontos mérföldkő a héber nyomtatás és ikonográfia történetében. Ez az a kiadás, mely a legnagyobb hatást gyakorolta a későbbi Haggadákra, a zsidó kéziratokra és a zsidó tárgyakon látható illusztrációkra. A Haggadát 14 rézmetszet illusztrálja, melyeket Abraham bar Jacob készített.

Az Amszterdami Haggada illusztrációi

Az Amszterdami Haggada első, 1695-ös példányában 14 rézmetszet szerepel. A képek egyike a Jeruzsálemi Szentély ábrázolása, s emellett itt jelent meg az egyik első héber nyomtatott térkép, melyen az Egyiptomból Kánaánba vonuló zsidók útvonalát, majd a tizenkét törzs területének elhelyezkedését látjuk. Valamennyi illusztráció adaptáció, korábbi ismert képek, illetve térképlap felhasználásával. A Haggada képanyagát összeállító rézmetsző, Abraham bar Jacob betért zsidó, eredetileg protestáns német volt. Ez már önmagában is történelmi érdekesség, hiszen a judaizmus nem térítő közösség, s a korabeli európai gyakorlatban viszonylag ritka a betérés a zsidó közösségbe. Abraham bar Jacob előéletéről nem rendelkezünk adatokkal, annyi bizonyos, hogy 1689-ben vált zsidóvá. A Haggada címlapján „Abraham bar Jacob, Ábrahám ősapánk családjából” megnevezés olvasható, utalva arra, hogy a zsidó hagyomány a betérteket Ábrahám gyermekének tekinti. Abraham bar Jacob a Haggada illusztrációit a még protestáns korában megismert képekből válogatta. A bibliai jeleneteket Matthaeus Merian 1625–1630 között megjelent protestáns Biblia-illusztrációiból adaptálta úgy, hogy

kisebb-nagyobb módosításokkal elfogadhatóvá tette a zsidó közösség számára is. A széderező család jelenete például Merian Utolsó vacsorája. A már említett négy fiú (a bölcs, a rossz, az együgyű és aki még kérdezni sem tud) ábrázolása pedig Merian különböző műveiből kiemelt alakok összeállítása egy képen. A kivonulást és a törzsek elhelyezkedését ábrázoló térképmellékletet pedig Abraham bar Jacob Christian Adrichom 1588-as térképéről másolta és egészítette ki a héber feliratokkal.

Az Amszterdami Haggada 1712

Az Amszterdami Haggada 1695-ös kiadásának sikerét jelzi, hogy számos további kiadása ismert. Ezek közül a legfontosabb és legnagyobb hatású az ugyancsak amszterdami 1712-es, de lényegében azonosak vele az 1710-ben Frankfurt am Mainban, 1711-ben Sulzbachban, 1721-ben és 1755-ben Offenbachban, az 1762-ben Fürthben és az 1823-ban Bécsben megjelentek is.³ Az 1712-es amszterdami kiadás annyiban különbözik a korábbitól, hogy némiképp módosult a címlapja: a Mózes és Áron alakjával keretezett címszöveg fölött a korábbi hat kis bibliai történet helyett egyetlen jelenet, az égő csipkebokor szerepel, a többi illusztrációhoz hasonlóan ez is Merian-adaptációként. Emellett két új illusztrációval is bővült: az egyik 13 kis képen a széderezte pillanatait, a másik, 10 képből összeállított illusztráción pedig a tíz csapás ábrázolásával. Mindkét képösszeállítást az 1609-es Velencei Haggadából vette át a kiadó. A korábbi kiadással ellentétben ennek már ismerjük a nyomdászát: Solomon ben Joseph Proops, Amszterdam egyik legfontosabb nyomdászdynasztiájának tagja. Solomon Proops 1704-ben önállósult, és az amszterdami zsidó könyvkiadás vezető alakja lett. 1730-ban megjelentette az általa nyomtatott könyvek katalógusát,

mely az első ismert kiadói katalógus a héber nyomdászat történetében. Magyar vonatkozásban különösen fontos számunkra, hogy ő használta tovább az első magyar nyomdászgéniusz, Misztótfalusi Kis Miklós héber betűkészletét.

Az Amszterdami Haggada betűi

Kis Miklós 1680 és 1689 között Amszterdamban működött, majd 1689-ben hazatért Kolozsvárra. Betűöntő felszerelésének egy részét 1200 tallér értékben eladta a helyi nyomdászoknak.⁴ Ezt megelőzően, 1684-ben kiadta az általa tervezett betűk mintalapját, melyen héber karakterek is szerepelnek.⁵ A mintalap egy példánya a Magyar Országos Levéltár gyűjteményében (Családi fondok, levéltárak – Hatfaludy család (P 311) – XXXII. – 4.) van,⁶ jelenleg a Magyar Nemzeti Múzeum *Ige-Idők* című kiállításában látható. A mintalapon lévő betűk igazolják Naményi Ernő állítását, mely szerint az Amszterdami Haggada részben Misztótfalusi Kis Miklós betűivel készült.⁷ A mintalapot elsőként Szentkuty Pál méltatta a *Magyar Könyvszemle* 1942-es évfolyamában: „Végre tárgyi bizonyosság – saját maga valóságos betűi – alapján is fogalmat alkothatunk magunknak Kisünk nemzetközi szerepéről. Tótfalusinak u. i. mindmáig csak magyar Bibliája céljaira készült betűit ismertük amsterdami magyar kiadványaiból; egyéb – latin, görög, héber – Amszterdamban készült betűit még eddig idehaza soha nem láttuk. Pedig világhíre éppen ezeken alapult.”⁸ Misztótfalusi Kis Miklós héber betűit a Haggada révén már ismerhették, láthatóak voltak a mintalap első publikációja előtt is, csak az nem volt köztudomású, hogy az ő munkásságát tiszteli az utókor, de az „amszterdami betűk” fogalomává vált a héber könyvészetben.

Naményi Ernő

Naményi Ernő (1888, Nagykanizsa – 1957, Párizs). Az Országos Iparegyesület igazgatója és a Budapesti Kereskedelmi Akadémia tanára volt. A budapesti Zsidó Múzeum igazgatójaként és a Magyar Könyvművészek Társaságának főtitkáraként is működött. 1918-ban változtatta meg családnevét Naményire. A német megszállás idején bevonult munkaszolgálatra, sikeresen megszökött a deportálás elől. Élete utolsó éveiben Franciaországban élt. Főként közgazdasági munkákat írt; több zsidó vonatkozású tanulmánya jelent meg az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat (IMIT) Évkönyveiben, valamint a *Congrès Juif Mondial* és a *L'Arch* című folyóiratokban. Halála évében jelent meg *L'esprit de l'art juif* című, maig alapvető könyve, utolsó műve a *Le Juif Errant* befejezetlenül maradt.

Beck Ö. Fülöp : Naményi Ernő portréja, 1945, bronz, öntött érem, Magyar Nemzeti Galéria, Éremtár
© SZM-MNG

Az Amszterdami Haggada hatása „Beotiyot Amsterdam”

A zsidó tradíció írott betűkhöz fűződő hagyományai miatt a nyomtatás elterjedését követően is megmaradt a kézzel írt imakönyvek kiemelkedő jelentősége.⁹ A 18. században elsősorban Közép-Európában a meggazdagodott zsidó családokban divatosak voltak az illusztrált, kézíratos, személyes használatra szánt luxus-imakönyvek. Ezek egy csoportja polikróm festéssel készített képeket tartalmaz, más része pedig követi a réz-

metszetekkel készített nyomtatványok stílusát, jóllehet egyedileg, kézzel írt és rajzolt művekről van szó. Samuel Dreznitz 1740-ben, Nikolsburgban készített alkalmi imakönyve¹⁰ címlapja elrendezésében, stílusában követi a híres Amszterdami Haggada címlapját, kétoldalt Mózes és Áron alakját láthatjuk szokásos attribútumaikkal: Mózeset a kőtáblákkal, Áront pedig a főpapi viseletben. Miként az Amszterdami Haggada címlapján, úgy itt is megjelennek vizuálisan a Mózes fejéből kinövő szarvszerű dicsőfények. Ez az ábrázolás a keresztény ikonográfiai

gyakorlatra vezethető vissza, ahol a héber szövegben szereplő „dicsőfényt” (Exodus 34:29: keren or) hibásan „szarv”-nak fordították, s így terjedt el a vizuális kultúrában. Samuel Dreznitz a címlapon azt is feltűntette, hogy a könyvecskét „amszterdami betűkkel” készítette. Ez azt jelenti, hogy betűi olyan szépek és egyenletesek, mintha Amszterdamban, a korszak legrangosabb nyomdászati központjában nyomtatták volna őket. Ez a megfogalmazás általános, a 18. században az „amszterdami betűk” a szépen formált héber betűk esztétikai minőségjelzőjévé váltak.¹¹

A „négy fiú” alakja az Amszterdami Haggadában, és a fiúk alakjával készített keresztiszemes szédertál-takaró, Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár, 64.1229
© Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár. Fotó: Udvarhelyi Anikó

Forrás: Wikipedia

Misztótfalusi Kis Miklós (1650–1702) magyar nyomdász és betűszedő

Nagybánya mellett, Misztótfalun született, iskoláit Nagybányán, majd Nagyenyeden végezte, Fogarason tanítóként, majd lektorként dolgozott. Az erdélyi püspökség megbízására került Hollandiába, hogy felügyelje a megrendelt biblia nyomtatását és kitanulva a mesterséget megújíthassa a hazai tipográfiát. 1680-ban indult útnak. Leydenben és Utrechtben is körülnézett, mielőtt az akkori világ egyik leggazdagabb és legpezsgőbb művészeti és tudományos életének kellős közepébe csöppent Amszterdamban. A rendkívüli ambiciózus, akkor már harmincéves Kis Miklós tanulóknak állt az egyik leghíresebb nyomdász, Willem Blaeu műhelyébe, ahol a korszak legszebb térképei készültek. Vasszorgalommal tanult hollandul a szedés, nyomás, betűmetszés és öntés elsajátítása mellett. Három évig nélkülözött, hogy fizethesse a magas tandíjat, de rövid idő alatt olyan kiváló betűmetszővé vált, hogy hamarosan Blaeu látta el megbízásokkal. Nem erre készült, de mivel sorra kapta a megrendeléseket, rövidesen saját nyomdát alapított. Átvette a magyar biblia nyomtatásának ügyét is; mivel otthonról támogatást nem remélhetett, maga fedezte ennek költségeit. Maga metszette a betűket és vette hozzá a legjobb minőségű papírt, de tanult teológusként és nyelvészként a szöveggondozást is elvégezte. 1685-re készült el az „Aranyas” biblia, és akkor már honfitársai is sürgették hazatérését. Nyomdája azonban virágzott, jó híre Európa határain túlra is eljutott. Megbízói között a grúz fejedelem mellett (aki a grúz ábécé metszését, öntését bízta rá), ott volt XI. Ince pápa, aki betűkészletet rendelt tőle a Vatikánnak és III. Cosimo herceg, aki Firenzébe akarta csábitani, hogy komplett nyomdát szereljen fel a Mediciek számára. Minden megbízásnak eleget tett, héber és cirill ábécét is készített, de akkor már elhatározta, hogy tehetségét az erdélyi nyomdászat felvirágoztatására használja. Felszámolta amszterdami cégét, a sok ezer kötetnyi bibliát az egyéb nyomtatott munkákkal és a teljes nyomdafelszereléssel együtt társzekerekre rakatta, és a háború dúlta Németországon keresztül hazaindult. Hét hónapig tartott a keserves utazás, hol elakadt az úttalan utakon, hol a könyveit kobozták el egy félreértés miatt Lengyelországban, amiket végül Kassán csak nagy nehézségek árán sikerült visszaszereznie. Vásárokon reményei ellenére csak néhány példányt sikerült értékesítenie a műves, de drága bibliákból. 1693–94-ben Kolozsvárott a város megbízására egyesítette a nyomdákat, a kopott betűk helyett újakat öntött. Letelepedett és meg is nősült. Pár éven belül több tucat kiváló minőségű könyvet adott ki (teljes kolozsvári működése alatt 84-et). Nemcsak nyomdász és kiadó volt, de kiváló író és grammatikus is. „Felelős szerkesztőként” javította a kolozsvári tudós kollégák szövegeit, akik ezt nem vették jó néven, sőt szöveghamisítással vádolták, ahogy korábban a bibliát érintő szövegjavításai esetében is tették. A rágalmak és intrikák megkeserítették életét. 1697-es védőirata, az *Apologia Bibliorum*, amelyben visszautasítja az őt ért vádakot és egy évvel később kiadott, 1698-as *Maga személyének, életének és különös cselekedeteinek mentsége* pedig csak olaj volt a tűzre. Zsinat elé idézték és arra kényszerítették, hogy vonja vissza vádjait, és kövesse meg, akiket megsértett. Könyveit is megsemmisítették. Megtörtén, betegen, alig 52 évesen halt meg 1702-ben.

Életművének része Janson néven egy barokk, talpas, antikva betűtípus, amely maig az egyik legnépszerűbb betűkészlet. Ennek súlyos olombetűit amszterdami tartózkodása végeztével adta el a holland Anton Janson betűkereskedőnek, ezért azt egészen 1954-ig az ő nevéhez kapcsolták. Misztótfalusi másik fontos tipográfiai újítása, hogy a kurzív betűtípusok rendszerét hozzáhangolta az antikvához.

Nevéhez fűződik *Szakáts mesterségnek könyvetskéje* címmel az első magyar nyomtatott szakácskönyv kiadása is.

Herendi szédertál, öblében a Velencei Haggada (1609) fametszetét követő, de némiképp módosított széderjelenettel. Herend, 1880 k., Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár, 64.425

© Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár Fotó: Ritter Doron

Az Amszterdami Haggada illusztrációi a zsidó tárgykultúrában

Az Amszterdami Haggada 1712-es példányát követő újabb és újabb Haggada-kiadások az egész zsidó világ vizuális kultúrájára komoly hatást gyakoroltak.¹² Magyarországon a bécsi Schmidt nyomdában 1823-ban megjelent változat és az annak mintájára készült következő kiadások voltak döntő hatással. Az ott szereplő képek, Abraham bar Jacob adaptált Merian-képei és a két átvett képcsoport a Velencei Haggadából széles körben ismertek és elterjedtek lettek. A nyomtatott könyvek mellett a képek felfedezhetők a pészah ünnephez kapcsolódó tárgyakon is: szédertálak öblének jeleneteiként, hímzéseken, nyomtatott textil szédertáltakarókon is. A Haggadában megjelent szédervacsora képe (mint ahogy fent ez már szerepelt: eredetileg Merian Utolsó vacsora-jelenete) látható azon a 18. századi ón szédertálon,¹³ melynek körirata erősíti a jelenet értelmezését: „Ekképpen egyétek azt: csípőitek átövezve, saruitok lábaitokon, bototok a kezetekben, egyétek azt sietséggel, pészah az az Örökkévalónak” (Exodus 12:11).

Az 1823-as bécsi Haggada lehetett a mintája például azoknak a szédertálaknak,¹⁴ melyek a Herendi porcelángyárban készültek, s melyek öblében ugyancsak a szédereste jeleneteit láthatjuk – ezúttal az eredetileg a Velencei Haggadában lévő, s az 1712-es Amszterdami Haggadában újranyomott változatban,¹⁵ de múzeumunk gyűjteményében van olyan keresztaszemes hímzésű szédertáltakaró is,¹⁶ melyen ugyancsak az Amszterdami Haggadából átvett négy fiú alakja szerepel.

1 Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár, Munkácsihagyaték, XIX-69. A Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár valamennyi idézett tárgya megtekinthető a gyűjtemény online adatbázisában (<http://collections.milev.hu>).

2 Yosef Hayim Yerushalmi: *Haggadah and History: A Panorama in Facsimile of Five Centuries of the Printed Haggadah*. Philadelphia, Jewish Publication Society, 2006. 163–164. o.

3 Abraham M. Habermann: *The Jewish Art of the Printed Book*. In Cecil Roth, Ed.: *Jewish Art. An Illustrated History*. Tel-Aviv, Massadah Press, 1961. 163–174. o.

4 Tevan Andor: *A könyv évezredek útja*. Budapest, Gondolat, 1984

5 Jakó Zsigmond, szerk.: *Erdélyi féniks. Misztótfalusi Kis Miklós öröksége*. Bukarest, Kriterion Könyvkiadó, 1974.

1. sz. melléklet: Parangon, Augustin és Garmont típusok.

6 http://mnl.gov.hu/a_het_dokumentuma/misztotfalusi_kis_miklos_betumintalapja.html

7 Naményi Ernő: *A széder művészete*. A múzeum kiállításvezetője, 1949

8 Szentkuty Pál: M. Tótfalusi Kis Miklós amsterdami betumintalapja. In: *Magyar Könyvszemle*, 1942. IV. 368–374. o.

9 Ernest Naményi: „The Illumination of Hebrew Manuscripts after the Invention of Printing”, In: Cecil Roth, Ed.: *Jewish Art. An Illustrated History*. Tel-Aviv, Massadah Press, 1961. 423–454. o.

10 Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár 64.631

11 Emile Schrijver: *Be otiyyot Amsterdam*. Hebrew Manuscript Production in Central Europe: the Case of Jacob ben Judah Leib Shamas. In: *Quaerendo*. Quarterly Journal from the Low Countries Devoted to Manuscripts and Printed Books 20 (1990) 24–62. o.

12 Vö: Shalom Sabar: *From Amsterdam to Bombay, Baghdad and Casablanca: The Influence of the Amsterdam Haggadah on Haggadah Illustration among the Jews in India and the Lands of Islam*. In: Kaplan, Yosef, Ed.: *The Jews and the Netherlands in Modern History*. Leiden, Boston, Brill, 2008. 279–300. o.

13 Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár 64.836

14 Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár 64.425, 64.426

15 Naményi Ernő: *Herendi szédertálak*. In: *Libanon*. Az Országos Magyar Zsidó Múzeum Tudományos és Művészeti Egyesület tudományos és művészeti folyóirata. VII. évfolyam (1942). 1. szám. 11–16. o.

16 Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár 64.1229

VIRÁGJUDITGALÉRIA

ZSOLNAY AUKCIÓ

2017. NOVEMBER 20-ÁN (HÉTFŐN) 18 ÓRAKOR

a Budapest Kongresszusi Központ Bartók termében

KIÁLLÍTÁS:

2017. november 6. és 19. között,
minden nap 10-től 18 óráig a VIRÁG JUDIT Galériában

KATALÓGUS ÉS INFORMÁCIÓ:

H-1055 Budapest, Falk Miksa u. 30.

Tel/Fax: 36-1-312-2071, 269-4681

E-mail: info@viragjuditgaleria.hu

[http:// www.viragjuditgaleria.hu](http://www.viragjuditgaleria.hu)

Élmény!
Minden tekintetben.

Dance Theatre of Harlem

2017. november 23., 24.

Angyalhangok a Nyíregyházi Cantemus Kórus adventi koncertje

2017. november 26.

mupa.hu

Stratégiai partnerünk

Stratégiai médiapartnereink

PORT.hu

A Műpa támogatója
az Emberi Erőforrások
Minisztériuma

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Jegyek kaphatók a Műpa jegypénztárában,
és online a www.mupa.hu oldalon.
További információ: +36 1 555 3300, +36 1 555 3310

ISO 9001:2000